

מילין קידין והידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הֵתָא

תֵּתָא

חֵדְתָא דְאִוְרֵיִתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

רבוה"ק הזהירו וזירזו מאוד לקדש את תחילת היום בתורה ועבודה

כדכתיב 'קדש לי וגו' וע"י זה יתקיים בכל אלה לי הוא [ובדרך פקודיך (מצוה יח אות ה) הוסיף בזה: מחוייבין אנחנו לשעבד בכל יום כל ראשיתנו לד' היינו ראשית מחשבותינו בעמדנו ממטתינו תיכף להתבונן בממשלתו עלינו וכי הוא המחזיר לנו נשמותינו, וכן ראשית דבורינו וראשית מעשינו, והראשית הוא היסוד לכל כי לו משפט הבכורה ואחריו ימשכו הענפים בכל עניינים במחשבה ודיבור ומעשה של כל היום, וישים השגחתו יתברך לנגד עיניו כי הוא השופע בו חיות המחשבה ודבור ומעשה ברצונו הטוב, מה שאין כן כשאנו משעבד הראשית לד' הנה ח"ו הוא להיפך, והוא הנרצה בפסוק (תהלים לו ה) 'תיצב על דרך לא טוב' בראשית עמידתו, אזי ח"ו רע לא ימאס', הבן הדברים].

עיקר הקדושה שייכת בתחילתו של דבר

ראיה לדבר שעיקר הקדושה היא בתחילת כל דבר, נראה ללמוד מכך שדרשו חז"ל (מו"ק כח:): 'וקידשתו' (ויקרא כא ח) שיש להקדים הכהן לכל דבר. ולכאורה, הקדמת הכהן היא עניין של כבוד, שמכבד אותו לברך ראשון וכו', וכיצד למדו זאת חז"ל מכך שאמרה התורה 'וקידשתו'. אלא שחז"ל הבינו שבאם ציוותה התורה לקדש את הכהן, הדרך היא באמצעות הקדמתו לכל דבר. ומכאן נלמד לכל דבר שבקדושה, שהדרך לבוא לקדושה נמצאת בזמנים שהם התחלה, שאם מקדים את המצווה הזאת, וכן אם מקדים בראשית היום ובראשית החיים, הרי שהוא מקדש את כל המשך הן

קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא (יג ב). רבותינו הקדושים תלמידי הבעל שם טוב זי"ע, החשיבו מאוד ועוררו לקדש תחילתו של יום בתורה ותפילה. וכך דרש הרה"ק בעל בני יששכר ע"ה בספרו אגרא דפרקא (אות רה): כתבו תלמידי הבעש"ט ליהרר בעומדו ממטתו שתהיה המחשבה הראשונה והדיבור הראשון והמעשה הראשון לה' יתברך בתורה ובמצות, ועל ידי זה יהיו נגררין כל המחשבה והדיבור והמעשה של כל היום, כי הוא בחינת ברא בוכרא ואח הגדול, שכל האחין נגררין אחריו וחייבין בכבודו.

ביאור הפסוק קדש לי כל בכור

ובזה פירש הפסוק קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא, שכל דבר מחשבה ומעשה של האדם, כלולים הם מרמ"ח איברים שלו, ונולדים בכח מעשיו ומחשבותיו, כמו תינוק הנולד מפתחת הרחם. ועל כך אומר הכתוב שיקדש האדם הדבר הנולד ממנו מיד עם תחילתו, ובאיזה מדבר, בבני ישראל היינו המחשבה, שכח המחשבה היא המתייחסת לבני ישראל, שעלו תחילה במחשבה (ב"ר א ד). באדם היינו בחינת הדיבור המתייחסת לבחינת אדם, כדכתיב (בראשית ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' שתירגם אונקלוס 'לרוח ממללא', ועל כן נקרא מדבר. ובבהמה היינו בחינת המעשה הבאה מכח הגוף שהוא כבהמה. שצריך האדם לקדש מעשה דיבור ומחשבה הראשונים שלו, ואז יעלה כלל מעשיו דיבוריו ומחשבותיו לרצונו יתברך,

של כל היום והן של כל החיים.

מיד בקומו ממיטתו ירים תרומה לה'

ועל קימת הבוקר דרשו צדיקים 'מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה' (במדבר טו כ), 'עריסותיכם' מדבר על האדם כשהוא בעריסתו, ורומז שתיכף בתחילת חייו ירים תרומה לה'. כמו כן משמעותו על כל אדם בקומו בבוקר ממיטתו שאף היא נקראת עריסתו כדכתיב 'הנה ערשו ערש ברזל' (דברים ג יא), 'תרימו חלה לה' שיקדיש תחילתו של יום לעבודתו יתברך. שהקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ויש לו לאדם להידבק בהתחדשות הזו שבכל יום.

המתחיל במצוה מקבל כח לגמור אותה

כאשר מקדש תחילתו של יום ניתן לו כח שיוכל לעמוד כל היום בעבודתו יתברך. דכתיב (דברים ח א) 'כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות' ופירש רש"י: ומדרש אגדה אם התחלת במצוה גמור אותה, שאינה נקראת אלא על שם הגומרה, שנאמר (יהושע כד לב) 'ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם', והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם, אלא לפי שלא הספיק לגומרה וגמורה ישראל, נקראת על שמם. אם כן כשרוצה האדם לקדש יומו ואף לגמור אותו בקדושה, יש לו לקדש תחילת היום וממילא יקבל כח וסיוע לגמור את היום בקדושה. כי יש כח מיוחד הניתן למתחיל במצוה שיוכל לגמרה, כפי שפירש המהרש"א (ח"א מכות י): בדברי הגמרא 'בדרך שאדם רוצה לילך בה, מוליכין אותו' -

שלא אמרו 'מוליך אותו' והיה נשמע שהקב"ה מוליך אותו, אלא אמרו 'מוליכין'. שבכל מחשבה ודיבור ומעשה האדם נברא מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע [כן איתא בספרים הקדושים בפירוש דברי חז"ל (אבות פ"ד מ"א): רבי אליעזר בן יעקב אומר העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד והעובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד. וכמו שפירש האריז"ל בשער היחודים (פ"ב): נמצא כי בהיות האדם צדיק וחסיד ועוסק בתורה ומתפלל בכוונה, מאותן הקולות שיוצאין מפיו נבראים מלאכין ורוחין קדישין, קיימין ועומדין, ואלו המלאכין הנבראים ממה שיוצאים מפי האדם הם סוד המגידיים הנזכר בספר חסידים, ומודיעין אותו ומספרין לו רזי תורה. וכו'. והנה כמו שיש מלאכין הנבראין מעסק התורה שהאדם מוציא מפיו, כך יש בחינת מלאכין נבראים ונעשים על ידי עשיית המצוות כנזכר בפרשת פינחס (זוהר רכב): 'ותר"ג מלאכין סלקין לה לנשמתא', הרי כל מצוה של תרי"ג מצוות נעשה מלאך אחד, והעושה תרי"ג מצוות נעשה תרי"ג מלאכין לנשמתא דליה, וזה סוד 'כל העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד', ועל כן אמרו בדרך שאדם רוצה לילך, שהרשות בידי האדם ממנו יתברך ברוך הוא, שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג): אבל כפי רצונו ודעתו של אדם מוליכין אותו, אותן המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו. ע"כ דבריו. ועל פי זה פירשו בספרים 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', שהמלאכים הנבראים ממחשבתו דיבורו ומעשיו במצוה, עוזרים ומסייעים לו לגמור את הדבר.

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

צדיקים שהרגישו בקדושת הזמן היו אומרים הלל בשבת זו

לא לחינם הפליגו גדולי עולם ועוררו אותנו לנצל ימים אלו לתשובה ולמעשים טובים, שכן הצדיקים בקדושתם מרגישים את הקדושה ומסייעים בעדנו להתקרב לקדושה עליונה זו, כפי שמובא בדברי ימי הצדיקים ע"ה, כמו בעל הדברי חיים מצאנו ע"ה, רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה, רבי משה לייב מסאסוב ע"ה ועוד, שבליל פרשת בא - פרשת יציאת מצרים, קראו את ההלל כמו בליל הסדר, ויש מהם שקראו את ההלל בברכה, כי בקדושת נפשם הרגישו את האור העצום שמתעורר בקריאת הפרשה, עד כדי כך הגיעו להשגות ומדרגות גבוהות. והם שאמרו לנו ועוררנו: 'לחיות עם הזמן', 'לחיות את הזמן', כי הקריאה מעוררת הזמן עוד יותר מהזמן עצמו, ובוודאי כוחם מסייענו להתקרב לקדושת הימים.

וכפי שאכן מסופר על הרה"ק מסאסוב ע"ה כי פעם בשבת פרשת בא שהפרשה מלאה ביציאת מצרים, בא לבהירות גדולה כל כך, עד שאחר תפילת י"ח אמר הלל והציבור אף הם אמרו עמו, ולא ידעו כלום בשעת מעשה שעושים דבר משונה. כי באו כולם למדרגה והשגה גבוהה שהרגישו את קדושת הפסח.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

יציאת מצרים המתעוררת בימי השובבי"ם

וַיְהִי בְּעֶצְם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה' מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם (י"ב, מא).

אמרו המקובלים ע"ה, שבזמנים אלה יורד כח עליון משמיים, והשפעות גדולות נשפעים ונמשכים בתקופה זו, כדי להוציא את האדם מכל המצרים שלו. וידוע **מתלמידי הבעל שם טוב ע"ה** שהיו רגילים לומר כי 'התורה נצחית היא', כלומר, כל הנכתב בתורה אינו בכדי לספר סיפורי מעשיות שכך וכך היה, אלא כל הנכתב בתורה נאמר לעולם ועד, ונוהג ומורה דרך לכל אדם לדורי דורות.

[כך הם דברי התולדות יעקב יוסף בהקדמתו (אות ב) לגבי המצוות שאינן נוהגות בזמן הזה: מלאני לבי לבאר בעזרת ה' תרי"ג מצות איך שהם בכל עת וזמן, והם בכל אדם, ואיך יש בו מקום לדבק בו יתברך בכל מצוה מתרי"ג מצות. והשם יתברך יעזור לנו ויגמור בעדינו לטובה ויורינו נפלאות מתורתו, ונזכה לדבק בו.]

ובאותו ענין כתב בריש פרשת בראשית (ד"ה ומלבד): מאחר שהתורה נצחי צריך שיהיה בכל אדם ובכל זמן, וכו' חס ושלום בטל מצוה זו עתה בזמן הזה, וכן תקשי על כמה מצות שאינן בכל אדם ובכל זמן. לכן עתה באתי בעזרת הבורא יתברך לבאר איך לא נעדר שום מצוה אחת מכל תרי"ג מצות, כי אם שיהיה בכל אדם ובכל זמן, הן בדרך פשט או רמז או מוסר וכיוצא בזה. ומעין זה בפרשת לך לך (ד"ה עוד יש): יש לידע איך שייך פרשה זו בכל אדם ובכל זמן, דלא צריך פרשה זו לכתבה לדורות, דמה דהוי הוי, כי אם ללמדנו [לדורות].

ולכן גם יציאת מצרים - היציאה מהמצרים של כל אדם, אף היא קיימת בכל דור ודור, ובכל אדם ואדם במצרי הרוחניים והגשמיים. ואלו ההשפעות היורדות בזמן זה, שכדי שיוכל האדם לצאת ממצרים אלו, הקב"ה משפיע עליו כח עליון משמים ונותן לו כוחות כדי לצאת מהם.

הקריאה מעוררת את הזמן

ובזמן קריאת פרשות אלו מתעורר כוחם ביתר

שאת, שכן ידוע הדבר שגדולי החסידות היו אומרים, ויסוד הדברים כבר הובא בשל"ה הקדוש (מסכת פסחים נר מצווה אות ו): 'הקריאה מעוררת את הזמן'. דהיינו, כשקוראים בפרשה את הקריאה, קריאה זו מעוררת את הזמן עליו מדבר המקרא. ועל כן היו האדמו"רים אומרים 'לחיות עם הזמן', 'לחיות את הזמן'. דהיינו, לחיות עם הפרשה של השבוע והזמן שנאמר בה. אם מדברת על המועדים, הרי שבקריאת הפרשה מתעורר כח המועדים שנאמרו בה, וכל ההשפעות שנזכרו במועדים מתעוררים בקריאת הפרשה.

הקריאה מעוררת את הזמן בהשפעה יתירה מהזמן עצמו

חשיבותה של קריאת הפרשה שמעוררת את הזמן של יציאת מצרים נשנתה הרבה בספרי הצדיקים, והגדיל האמרי יוסף מספינקא ע"ה ואמר בשם רבו הרה"ק מזידיטשוב ע"ה (יתרו ד"ה והר סיני) כי הקריאה בפרשה גדולה בחשיבותה ועולה בהשפעתה על פני הזמן עצמו.

מביא הרה"ק מספינקא ראייה לדברי רבו, דהנה, פעמיים בשנה קוראים בהפטרה במעשה מרכבה, פעם אחת בפרשת יתרו במעשה מרכבה המובא בספר ישעיה, ופעם אחת בשבועות במעשה מרכבה שביחזקאל. והלא אמרו חז"ל (חגיגה יג): שישעיה הנביא הוא הגדול יותר מכל הנביאים שאחרי משה רבינו, ודימו חכמים את ההבדל בין מעשה מרכבה של יחזקאל למעשה מרכבה של ישעיה, כדמיון בן כפר ובן כרך. אם כן מן הראוי שאת ההפטרה החשובה ביותר שהיא מעשה מרכבה שבנבואת ישעיה, יאמרו במתן תורה, ואת ההפטרה של יחזקאל יקראו בפרשת יתרו.

בפועל רואים להיפך, שאת הנבואה החשובה אומרים דווקא בפרשת יתרו. מוכח אפוא, כי חשיבות הקריאה המעוררת את הזמן - בזמן שקוראים את הפרשה בתורה, גדולה יותר מהיום שבו קיבלנו את התורה, עד כדי כך שבעת קריאת פרשת מתן תורה אומרים את ההפטרה החשובה יותר, ואילו בזמן מתן תורה עצמו בחג השבועות, קוראים את ההפטרה שנאמרה ביחזקאל שהיא פחותה במעלתה מנבואת ישעיה.

והגאולה ומתן תורה והדינין שהוא סדר המרוק הזכוכ מראש ועד סוף.

בכח התפילין מקדשים את כל החושים

וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ (כח י).

התפילין יש בהם ד' בתים, והם כנגד ארבעת החושים שבאדם, ראייה שמיעה ריח ודיבור, והבית הנוסף בתפילין של יד הוא כנגד חוש המישוש, ובכוח התפילין יש ביכולת האדם לקדש את כל חושיו לעבודת הבורא. ומצינו שהתפילין נקראים 'תפארת', לשון פאר, כמו שנאמר בהם (יחזקאל כד יז) 'פארך חבוש עליך', כי על ידי שהאדם מקדש את כל חושיו זוכה לבוא למדת תפארת המורה על השלימות, והיא מידתו של יעקב אבינו ע"ה הכלול מיראה ואהבה.

כיון שהתפילין מקדשות את כל כוחות האדם לפיכך סגולת התפילין שהם מגלים את צלם הקדושה על היהודי המניח אותם, ובזכותם שורה השכינה על היהודי בלי מחיצה, שזה דבר הכתוב (פר' כי תבוא) **וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך**, ועל שם כן נקראו התפילין אות, כי הם אות וסימן לדביקות ישראל בה', ומכוח התגלות הקדושה נופל פחד ואימה על האומות.

אות השבת כמו התפילין

גם השבת נקראת תפארת, כמו שאנו מזכירים בתפילת השבת 'תפארת עטה ליום המנוחה מזמור שיר ליום השבת', כי בשבת אין מניחים תפילין, כי השבת עצמה היא אות, והיא משלימה את חושי האדם במקום התפילין, וכל מה שהתפילין מתקן בימות החול, מתקנת השבת, שאף היא קרויה אות כמו התפילין וברית המילה, ותמיד יש באדם ב' אותות, כי הברית קבועה לעולם באדם, ובשבת יש את אות השבת, ובימות החול את התפילין, ועל פי שנים עדים יקום דבר. וכן השבת נקראת אות כי היא מעוררת דביקות ישראל בהקב"ה, ומתגלה צלם הקדושה באדם כמו שאמרו חז"ל (ב"ר יא ב), אינו דומה מאור פניו של אדם בימות החול כמו בשבת, וממילא נופל פחד ואימה על הסטרא אחרא ביום השבת.

הקריאה בתורה היא בבחינת נפש המתקשרת בתורה ומשכך גדלה מעלתה על בחינת הזמן

כשנשכיל בדבר, עלינו להתבונן, מדוע אכן כך הם פני הדברים, בעוד שעל פי סברא נראה כי הזמן בשנה שבו ניתנה תורה גדול יותר, שכן באותו התאריך ניתנה תורה. נבין זאת עפ"י המבואר בספר יצירה (פ"ד מ"ד, פ"ו מ"א), כי כלל הבריאה נחלקת לשלושה חלקים - עולם שנה ונפש. והביאור בזה, שכל דבר שבבריאה מורכב משלושה חלקים אלו: נפש - הוא שם כולל לנפש האדם עם כל מה שיש בו ובתוכו. שנה - הוא שם כולל לעיתים ולזמנים שבהם מונהג העולם. עולם - שם כולל לעולם שאנחנו נמצאים בתוכו.

ולמשל, בעניין קריעת ים סוף ישנם שלוש אפשרויות שבהם מתעורר הנס. א. כאשר אדם בא אל הים שנקרע לבני ישראל יוכל להרגיש הארה מקריעת ים סוף, והארה זו הינה בבחינת 'עולם'. ב. כאשר בא יום שביעי של פסח מרגיש גם כן הארה נפלאה מקריעת הים, וזו בבחינת 'שנה'. ג. כאשר קוראים בתורה פרשת בשלח, יכול להרגיש הארה זו בבחינת 'נפש' הקורא בתורה את עניין קריעת הים.

ולכן קריאת הפרשה עולה במעלתה ובהארה שבה, על ההארה שבזמן המועד, כי הקריאה בתורה היא בבחינת 'נפש', ובחינת נפש כיון שמחוברת בתורה ללא אמצעי - גדולה במעלתה, כי התורה מקשרת הנפש בעולמות העליונים.

♦♦♦

וזה עניינם של פרשיות אלו הנקראים שובבי"ם שהובא בכתבי האריז"ל, ראה בשער רוח הקודש (יז): ונתנו סימן בהם 'שובו בנים שובבים' (ירמיה ג כב) ראשי תיבות ש'מות ו'ארא ב'א ב'שלח י'תרו מ'שפטים. וכו' ולכן בזמן הפרשיות אלו יש בהם סגולה לקבל תשובת האדם המתענה בהם על עון הקרי. ולכן הם מתחילים מן פרשת שמות. מפני שאז בפרשה ההיא היה התחלת השעבוד. ומסתיימים בפרשת משפטים וכו' כי אז נגמרו אותם הניצוצות להתקן.

ובמאמר תקוני תשובה שכתבי הרמ"ע מפאנו ע"ה (פט"ז) כתב: ונתיחדו ימי קריאת הפרשיות הללו לתקון זה שבהן גלות מצרים ומרירות השעבוד

מִזְלֵי יִקְרִיץ

פְּרָקֵי הַדְּרָכָה וְעֵבוֹדַת ה' עַל סֵדֶר הַפְּרָשָׁה

כוח שרה אמנו ע"ה בליל יציאת מצרים

לקיחתה של שרה לבית פרעה - סימן לבניה

וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת
עַל מְרִים יֹאכְלֶהוּ (יב ח). רבותינו ז"ל אמרו
במדרש (שמו"ר טו יב): 'ומצות' - בשביל שרה
שעשתה למלאכי השרת עוגות ולא טעמו
לחם וכו'. יש לומר בטעם שנזכרה שרה אמנו
ע"ה בלילה זה, שכן אמרו חז"ל **בפרקי דרבי
אליעזר** (פכ"ו): אותו הלילה שנלקחה שרה
אמנו לבית פרעה, ליל יום טוב הפסח היה,
והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים
גדולים, להודיע שכך הוא עתיד להכות את עם
ארצו [וכך אמרו בזוהר (לך לך פב.): תא חזי,
אלמלא דאנסיבת שרי לגבי פרעה לא אלהי
הוא, ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר
כן דילקון מצרים בנגעים גדולים. כתיב הכא
'נגעים גדולים', וכתיב התם (דברים ו כב) 'ויתן
ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים',
מה להלן עשר מכות אף כאן עשר מכות, כמה
דעביד קודשא בריך הוא נסין וגבורן לישראל
ליליא, אוף הכא עבד לה קודשא בריך הוא
לשרה נסין וגבוראן ליליא. תא חזי, כל ההוא
ליליא דשרה הות לגביה דפרעה אתו מלאכי
עלאי לזמרא ליה לקודשא בריך הוא בשירין
ותושבחן, אמר להו קודשא בריך הוא, כולכו
זילו ועבידו מכתשין רברבין במצרים, רשימו
למאן דאנא זמין למעבד לבתר דא, מה כתיב
(בראשית יב ז) 'וינגע ה' את פרעה נגעים
גדולים' וגו']. ומשום כך פירש **מו"ר זקני ע"ה**
(פתוחי חותם וארא ענין עשר המכות) כי
'שרה' בגימטריא עולה כמו ראשי התיבות של
עשר המכות 'דצ"ך עד"ש באח"ב' [עם הכולל
של ג' התיבות והכולל של שלשתם כאחד].
ו'מעשה אבות סימן הוא לבנים' [כך כתב

הרמב"ן (לעיל יב ו): 'ויעבר אברם בארץ עד
מקום שכם'. אומר לך כלל תבין אותו בכל
הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב,
והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה,
ואמרו (עיין תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות
סימן לבנים, ולכן יאריכו הכתובים בספור
המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים,
ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים
אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד,
כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות
יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו. ושם
פסוק י' כתב: 'ויהי רעב בארץ'. הנה אברהם
ירד למצרים מפני הרעב לגור שם להחיות
נפשו בימי הבצורת, והמצרים עשקו אותו
חנם לקחת את אשתו, והקב"ה נקם נקמתם
בנגעים גדולים, והוציאו משם במקנה בכסף
ובזהב, וגם צוה עליו פרעה אנשים לשלחם.
ורמז אליו כי בניו ירדו מצרים מפני הרעב לגור
שם בארץ, והמצרים ירעו להם ויקחו מהם
הנשים כאשר אמר (שמות א כב) 'וכל הבת
תחיון', והקב"ה ינקום נקמתם בנגעים גדולים
עד שיוציאם בכסף וזהב וצאן ובקר מקנה
כבד מאד, והחזיקו בהם לשלחם מן הארץ. לא
נפל דבר מכל מאורע האב שלא יהיה בבנים.
והענין הזה פרשוהו בבראשית רבה (מ ו) רבי
פנחס בשם רבי אושעיא אמר, אמר הקדוש
ברוך הוא לאברהם צא וכבוש את הדרך לפני
בניך, ואתה מוצא כל מה שכתוב באברהם
כתוב בבניו, באברהם כתוב 'ויהי רעב בארץ',
בישראל כתיב (להלן מה ו) 'כי זה שנתים הרעב
בקרב הארץ', וכל דבר שעבר עליה היה בו
נתינת כח גם לזרעה שבכל הדורות, לכך גם
המכות שקיבל פרעה בגללה היו סימן לבניה
שגם בגללם יקבל פרעה את עשר המכות

בצער, עד תשעים שנה והיא בחבלי לידה שלא ילדה לאברהם, וצא ולמד מה שאמרה רחל (שם ל א) 'הבה לי בנים ואם אין מתה' וגו', ומצ' עד מאה בקרוב שהיה ישמעאל רודף את יצחק להורגו כמאמרם ז"ל והיתה מצטערת על הדבר הרי מאה שנה, ועשרים שנה ושבע שנים לאלה יחשבו שני חיי שרה כי אז בטחה בבנה כי כבר גרש אברהם את ישמעאל], עם כל זה נאמר בהם (רש"י בראשית כג א) 'כולן שוין לטובה'. וכפי שביארנו (חיי שרה) עפ"י דברי **מרן החיד"א ע"ה** (פני דוד שם) בפסוק (בראשית שם) 'ויהיו חיי שרה', דתיבת 'ויהיו' נקראת ישר והפוך, לרמז שחייה היו הויה אחת שווה לטובה הן כשתביט בהם מתחילתן לסופן והן מסופן לתחילתן.

ובדרך רמז בא ללמדנו, כי אף שהיו ימי חייה של שרה למפרע, כלומר, אף כאשר התנהלו חייה למפרע ובהיפך מרצונה, עם זאת היו בעיניה כולם שוים לטובה, שלא ראתה שום רע בהנהגת הבורא, וידעה מה שאמרו חז"ל (ב"ר נא ג) 'אין רע יורד מלמעלה', ואם כך, גם כשאירע דבר מן השמים הנראה כלא טוב על כרחך טוב הוא שהרי אין רע יורד מן השמים. ובהסתכלות זו קיבלה כל מאורעות חייה באהבה ובשמחה, והאמינה שכל הנעשה עמה הוא אך לטובה ו'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:), ואף שבשעת מעשה נראה הדבר כצרה אבל לבסוף יתגלה שהכל היה לטובה.

ובליל יציאת מצרים שנצטוונו בו 'למען תספר וגו' וידעתם כי אני ה'", שבו מתגלה ביתר שאת אור האמונה 'כי אני ה'", שבכל דבר ודבר יכולים להכיר כי מה' הוא ולטובה, מתעורר כוחה וירושטה של שרה אמנו ע"ה ביותר לסייענו בחיזוק האמונה.

[בצרור המור האריך לבאר את כל עניין יציאת מצרים כיצד היה תלוי במעשה לקיחת שרה לבית פרעה, וז"ל: 'ולאברם הטיב בעבורה' (לעיל יב טז) לפי שאמרה היא שהיתה אחותו, כמו שהיה במצרים שכתוב שם (שמות יב לו) 'וישאלום וינצלו את מצרים'. 'וינגע ה' את פרעה ואת ביתו' (לעיל יב יז), לאות על מכות פרעה בשביל ישראל. 'ויקרא פרעה לאברם' (שם פסוק יח), כמו שאמר שם (שמות יב לא) 'ויקרא למשה ולאהרן לילה'. 'ועתה הנה אשתך קח ולך' (לעיל יב יט), כמו שאמר שם (שמות יב לב) 'גם צאנכם גם בקרכם קחו' וגומר. 'ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותם' (לעיל יב כ), כמו שאמר שם (שמות יג יז) 'ויהי בשלח פרעה את העם'. 'ויעל אברם ממצרים ולוט עמו' (לעיל יג א), כמו שאמר שם (שמות יב לח) 'וגם ערב רב עלה אתם'. 'ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב' (לעיל יג ב), כמו שכתוב שם (שמות יב לו) 'וינצלו את מצרים'. ועל כן בלילה זה נזכר כוחה של שרה לבני ישראל.

כוח האמונה של שרה מתעורר עתה ביותר

מכלל הכח שהורישה לנו שרה ע"ה הוא להכיר ולדעת כי כל העובר עלינו בגשמיות ורוחניות הן צרות הגלות והן הקשיים והמיצרים העומדים בדרכו של כל אדם בפרטות, לטובה הם. כי הרי בכל מהלך חייה עברו עליה צרות וקשיים, בשנות עקרותה הארוכים ובגלות ממקום למקום, ועוד כיוצא בהם [ראה מה שכתב על כך האור החיים (בראשית כג א): עוד יתבאר הכתוב על זה הדרך 'ויהיו חיי שרה' פירוש בצער היו חיי שרה מאה שנה, כי כולן היתה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגשת ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר